

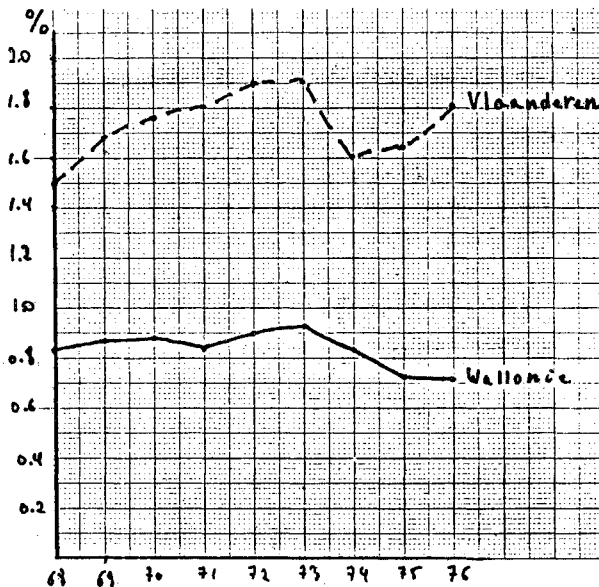
De exportprestatie van Vlaanderen en Wallonië (1968-1976)

Een constant market share analyse

I. INLEIDING

De exportprestatie van Vlaanderen en Wallonië heeft een uiteenlopende evolutie gekend. Dit wordt geïllustreerd door de onderstaande figuur.

FIGUUR 1
Aandeel van Vlaamse en Waalse export in totale wereldexport

* Centrum voor Economische Studiën, Universiteit Leuven.

We zien dat gedurende de periode 1968-1976¹ de Waalse exporteurs hun aandeel in de wereldmarkten zagen verminderen van 0,83% tot 0,71%, terwijl Vlaamse exporteurs hun aandeel in de wereldmarkten zagen toenemen van 1,50% tot 1,81%.

De bedoeling van deze nota is na te gaan waar de mogelijke oorzaken van deze evolutie moeten gezocht worden. Gegeven het gebrekkige statistisch materiaal zal hier uiteraard niet het laatste woord gezegd worden over deze problematiek. Wel zal de gevolgde analyse toelaten te suggereren waar de mogelijke oorzaken niet liggen.

II. HET ANALYSE-INSTRUMENT

Wijzigingen in marktaandelen kunnen te wijten zijn aan verscheidene factoren. Over het algemeen onderscheidt men structurele en competitieve factoren. Met structurele factoren verstaat men dan gewoonlijk de samenstelling van het exportpakket. Zo bijv. kan een achteruitgang (vooruitgang) van de export van een land of regio in de totale wereldexport te wijten zijn aan een concentratie van exportgoederen in trage (snelle) groeisectoren, of in landen van bestemming met een relatief trage (snelle) groei.

Met competitieve factoren wordt dan bedoeld het geheel van de variabelen die de prijs en de kwaliteit van de exportgoederen bepalen. Een land of een regio kan zijn marktaandelen zien toenemen omdat de combinatie prijs-kwaliteit van zijn exportgoederen verbeterd is t.o.v. de concurrenten².

Een methode om deze twee factoren van elkaar te scheiden is de "Constant Market-Share" analyse (C.M.S.). Uitgegaan wordt van de basisidentiteit:

-
1. Een langere tijdreeks kan niet worden opgesteld ten gevolge van afwezigheid van gepubliceerde reeksen. Ook gaan we hier niet in op de conjuncturele aspecten van de evolutie van de marktaandelen.
 2. Er zijn uiteraard nog andere variabelen die de exportprestatie beïnvloeden. Zo bijv. spelen institutionele gegevens zoals de fiscaliteit, overheidsstimulansen een rol. Deze worden hier buiten beschouwing gelaten vermits deze institutionele gegevens grosso modo dezelfde zijn voor Vlaanderen en Wallonië.

$$X^t - X^o = rX^o + \sum_i (r_i - r) X_i^o + \sum_i \sum_j (r_{ij} - r_i) X_{ij}^o + (X^t - X^o - \sum_i \sum_j r_{ij} X_{ij}^o) \quad (1)$$

met X^o, X^t = de export van het land (regio) in het basisjaar (o) resp. in periode t ; $X^t - X^o$ stelt dus de actuele exporttoename voor.

r = de groeivoet van de wereldexport gedurende de periode o tot t

r_i = de groeivoet van de wereldexport van goed i gedurende de periode o tot t

r_{ij} = de groeivoet van de wereldexport van goed i naar land j gedurende de periode o tot t .

Deze basisidentiteit kan nu als volgt geïnterpreteerd worden. De toename van de export van een land (regio), gemeten door $X^t - X^o$, wordt “verklaard” door

- (1) een *wereldgroei-effect* (rX^o) dat weergeeft in welke mate de groei van de wereldhandel heeft bijgedragen tot de toename van de export van een land. Noteer dat indien $X^t - X^o > rX^o$ het land (de regio) in kwestie zijn aandeel in de wereldexport ziet toenemen. Het omgekeerde gebeurt als $X^t - X^o < rX^o$.
- (2) een *goedereneffect* ($\sum (r_i - r) X_i^o$) dat weergeeft in welke mate de goederensamenstelling van het exportpakket van het land (regio) gunstig of ongunstig is in vergelijking met de wereldhandel. Indien $\sum (r_i - r) X_i^o$ positief (negatief) is dan besluit men dat het land een gunstig (ongunstig) exportpakket heeft, m.a.w. dat de export van het land geconcentreerd is in goederenmarkten met relatief hoge (lage) groei.
- (3) een *regionaal effect* ($\sum_i \sum_j (r_{ij} - r_i) X_{ij}^o$) dat weergeeft in welke mate de regionale samenstelling van de export van het land (regio) gunstig of ongunstig is in vergelijking met de wereldhandel van hetzelfde goederenpakket. Indien deze term positief resp. negatief is dan besluit men dat de regionale spreiding van de export van het land gunstig resp. ongunstig is, m.a.w. dat de export van het land (regio) geconcentreerd is in regionale markten met een relatief hoge resp. lage groei.

- (4) een residu ($X^t - X^o - \sum_i \sum_j r_{ij} X_{ij}^o$) dat als *competitiviteitseffect* wordt bestempeld. Dit residu geeft het verschil weer tussen de feitelijke exportgroei van het land (regio) en de hypothetische exportgroei van het land indien dit land (deze regio) zijn aandelen in de verschillende regionale en goederenmarkten constant had gehouden. Is het verschil tussen de feitelijke en de hypothetische (constant market share) groei positief dan zegt men dat het land (de regio) zijn competitieve positie heeft verbeterd. Het omgekeerde geldt als dit verschil negatief is³.

III. TOEPASSING OP VLAANDEREN EN WALLONIE

Om de voorgaande analyse te kunnen toepassen op de Vlaamse en Waalse export moet deze uitgesplitst kunnen worden in zijn goederensamenstelling en in zijn regionale bestemming. Over de goederensamenstelling van de Vlaamse en Waalse export bestaan nu statistieken gepubliceerd door het N.I.S.⁴. Deze statistische reeksen omvatten 16 sectoren over de periode 1968-1976. Over de regionale samenstelling van de Vlaamse en Waalse export bestaat spijtig genoeg geen gepubliceerde statistische informatie. Het gevolg is dat we hier slechts het goedereneffect kunnen berekenen en dat we het residu nu moeten interpreteren als het verschil tussen de feitelijke exportgroei van Vlaanderen resp. Wallonië en de hypothetische exportgroei van beide regio's in de veronderstelling dat de aandelen in de verschillende goederenmarkten konstant werden gehouden. We verkrijgen

$$X^t - X^o = rX^o + \sum_i (r_i - r) X_i^o + (X^t - X^o - \sum_i r_i X_i^o)$$

Noteer dus dat het "competitiviteitseffect" ($X^t - X^o - \sum_i r_i X_i^o$) nu ook het regionaal effect bevat.

3. Meer uitleg over de Constant Market Share analyse is te vinden in Leamer en Stern, *Quantitative International Economics*, Chapter 7, Boston 1970, en in S. Magee, *Prices, Incomes and Foreign Trade*, in *International Trade and Finance*, edited by Peter Kenen, Cambridge University Press, 1975, pp. 220-222 en p.p. 239-243.

4. Een volledige beschrijving van de statistische gegevens is te vinden in appendix.

De resultaten van de toepassing van deze C.M.S. analyse op de Vlaamse en Waalse export gedurende 1968-1976 worden weergegeven in tabel 1.

TABEL 1
Constant Market Share analyse van de Vlaamse en Waalse export (1968-1976)

	Vlaanderen		Wallonië	
Toename van de export (in miljard BF)	409	(100%)	137	(100%)
1. te wijten aan groei werelhandel	282	(69%)	156	(113%)
2. te wijten aan goederen samenstelling	- 5	(-1.3%)	+ 5	(+3.4%)
3. residu (competitiviteit + regionaal effect)	132	(+32.3%)	-24	(-16.7%)

Uit deze tabel kan het volgende geconcludeerd worden. Ten eerste valt het op dat het goedereneffect klein is. M.a.w. de goederenstructuur van de Vlaamse en Waalse export lijkt sterk op de goederensamenstelling van de wereldhandel, zodat deze variabele weinig verklaring biedt van de exportprestatie van beide regio's. Wel is het zo (en dit kan verwondering wekken) dat de goederensamenstelling lichtjes ongunstig uitvalt in Vlaanderen en lichtjes gunstig in Wallonië. Dit betekent dat de export van Vlaanderen geconcentreerd is in goederen (sectoren) die een relatief lage groei kenden terwijl de export van Wallonië geconcentreerd was in sectoren met relatief hoge groei. Gezien echter het kwantitatief belang van dit effect klein is past het aan dit verschil geen al te grote betekenis te geven.

Ten tweede valt het op dat het residueel effect (competitiviteit + regionaal effect) sterk positief is in Vlaanderen en negatief is in Wallonië. Van de 409 miljard BF toename van de Vlaamse export (1968-1976) is 132 miljard toe te schrijven aan het feit dat Vlaanderen zijn marktaandeelen in de 16 verschillende goederencategorieën heeft verhoogd. In Wallonië daarentegen hebben de verliezen van marktaandeelen in de verschillende goederencategorieën een vermindering van de export ten belope van 24 miljard BF vertegenwoordigd.

Het blijft een moeilijke zaak om deze tendensen te verklaren. Zoals reeds aangestipt bevat het residu ook het regionaal effect. Het is echter onwaarschijnlijk dat de belangrijke verschillen in de evolutie van de marktaandeelen van Vlaanderen en Wallonië te wijten zijn aan een gunstiger regionale structuur van de Vlaamse export in vergelijking

met de Waalse export. Deze zou immers substantieel moeten zijn om een verklaring te kunnen bieden. Het is waarschijnlijker dat competitiviteitsvariabelen (prijs en kwaliteit van de geëxporteerde goederen) hier van groot belang zijn. Deze zijn gunstiger geëvolueerd in Vlaanderen dan in Wallonië.

IV. BESLUIT

Alvorens tot een conclusie te komen past het te wijzen op de beperkingen van het analyse instrument van Constant Market Share⁵. De voornaamste beperking bestaat er wellicht in dat hier een relatief grote graad van aggregatie van produktgroepen werd gebruikt. De statistische informatie heeft ons niet toegelaten door te dringen tot een verdoorgedreven niveau van desaggregatie van produktgroepen. Het blijft een vraag in hoeverre een verdere desaggregatie de conclusies kunnen veranderen.

Deze conclusies zijn dat de gunstige exportprestaties van Vlaanderen en de ongunstige exportprestaties van Wallonië gedurende 1968-1976 nauwelijks kunnen verklaard worden door de goederenstructuur van de export van deze twee regio's. De populaire opvatting hierover is dat Wallonië een slechte exportprestatie heeft gekend omdat ze een exportpakket heeft dat goederen bevat met een laag groeipotentieel. Dit blijkt gewoon niet uit de cijfers. Het Waalse exportpakket bestaat uit goederen waarvan het groeipotentieel zelfs iets beter ligt dan het gemiddelde goederenpakket van de totale wereldhandel. Het omgekeerde is het geval van de Vlaamse export.

De oorzaken van de verslechtering van de positie van de Waalse export en de verbetering van de positie van de Vlaamse export gedurende 1968-1976 moeten dan ook waarschijnlijk gezocht worden in competitieve factoren, zoals de relatie prijs-kwaliteit van de aangeboden produkten. Variabelen die deze verhouding zullen beïnvloeden zijn o.a. de loonkosten, de bereidheid om nieuwe technologieën en managementmethoden te gebruiken, enz. Meer empirisch onderzoek om het belang van deze verschillende variabelen te isoleren is geboden.

5. Voor een uitvoerige bespreking, zie S. Magee, *op cit.*

APPENDIX

Het NIS publiceert statistieken over de goederensamenstelling van de Vlaamse en Waalse export. Er dient echter opgemerkt te worden dat het hier gaat om produktiestatistieken per bedrijfstak en niet om douanestatistieken. De prijswaardering gebeurt af-producent, inclusief de kosten van de niet terug te geven verpakking, inclusief de kosten van het door de exporteur uitgevoerd vervoer en exclusief de kosten van het door derden uitgevoerd vervoer.

De landbouwsector, de bouwnijverheid, de elektriciteits-, gas- en waternijverheid, de handel, het vervoer en de diensten alsook de export naar Luxemburg en de weder- en tijdelijke uitvoer werden niet opgenomen in de exportstatistieken.

In de exportcijfers van Vlaanderen zijn deze van Halle-Vilvoorde en de Brusselse randgemeenten niet inbegrepen.

Voor de wereldexportcijfers per sector werd beroep gedaan op het "Yearbook of international trade statistics, volume II, trade by commodity, 1975, 1976 en 1977, UNO". Deze cijfers zijn wel degelijk douanestatistieken. De transactiewaarde van de export is hier de waarde tegen welke goederen verkocht worden, inclusief de vervoers- en verzekeringskosten tot aan de grens van het exporterende land, dit is dus een f.o.b.-waardering.

De douanestatistieken van de UNO welke in \$ gewaardeerd zijn, werden omgezet in BF⁶:

'68 → '70	1\$ = 50 BF
'71	1\$ = 48,87 BF
'72	1\$ = 44,015 BF
'73	1\$ = 38,977 BF
'74	1\$ = 36,959 BF
'75	1\$ = 36,781 BF
'76	1\$ = 36,605 BF

6. IMF

TABEL 2

De wereldexport⁷, de export van Vlaanderen, de export van Wallonië⁸ in '000.000 BF⁹

	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Wereld index	8.287.906	9.595.413	11.251.870	12.164.407	12.909.285	15.498.644	21.241.515	21.427.658	23.689.629
Vlaanderen index	151.548	194.728	234.837	263.433	297.488	364.842	451.180	446.583	560.952
Aandeel in de wereld	1,82%	2,03%	2,09%	2,17%	2,30%	2,35%	2,12%	2,08%	2,38%
Wallonië index	83.767	101.253	118.482	121.275	140.937	174.632	234.674	197.866	221.159
Aandeel in de wereld	1,0%	1,06%	1,05%	1,00%	1,09%	1,13%	1,10%	0,92%	0,93%

TABEL 3

Totale wereldexport¹⁰.

	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Wereldexport index	10.095.500	11.564.500	13.324.000	14.560.328	15.544.337	19.060.533	28.149.046	27.188.147	30.927.198
	100	115	132	143	154	189	279	269	306

7. op basis van het "Yearbook of international trade statistics, trade by commodity, UNO-NY", 1975-1976-1977.

8. N.I.S.

9. De landbouwsector, de bouwrijverheid, de elektriciteits-, gas- en waterrijverheid, het vervoer en de diensten zijn in deze statistieken niet opgenomen.

10. Yearbook of international trade statistics, trade by commodity, UNO-NY, 1977, p. 72.

Constant Market Share analyse van Vlaamse export (1968-1976) in '000 BF

Groecoëfficiënt wereldexport (r) 2,858

Groecoëfficiënt export van Vlaanderen 3,7

Toename van de export te wijten aan goederensamenstelling	
$\sum_i (r_i - r) X_i^o$	$\sum_i (r_i - r) X_i^o$
Steenkoolmijnen en hun elektrische centrales (3,7-2,858) . 603.000	+ 507.726
Graverijen, groeven, aanverwante industrie en exploitatie van terrils (2,07-2,858) . 398.000	- 313.624
Voedingsmiddelenindustrie (2,55-2,858) . 10.634.000	- 3.275.272
Tabaksnijverheid (2,34-2,858) . 420.000	- 217.560
Drankbereiding (2,13-2,858) . 1.409.000	- 1.025.752
Textielindustrie (2,31-2,858) . 22.233.000	-12.183.684
Kleding- en confectienijverheid (incl. bontwerk) (3,4-2,858) . 2.484.000	+ 1.346.328
Schoenen, handschoenen en andere lederprodukten (2,77-2,858) . 787.000	- 69.256
Hout- en meubelnijverheid (3,26-2,858) . 5.046.000	+ 2.028.492
Papiernijverheid en drukkerijen (2,40-2,858) . 3.361.000	- 1.539.338
Metaalverwerkende nijverheid en scheepsbouw (3,13-2,858) . 52.573.000	+14.299.856
Non-ferro metalen (1,62-2,858) . 10.503.000	-13.002.714
IJzer- en staalnijverheid (3,00-2,858) . 5.539.000	+ 786.538
Rubber en chemische nijverheid (2,92-2,858) . 22.175.000	+ 1.374.850
Klei- en ceramieknijverheid, petroleumraffinaderijen, fabrieken van steenkoolagglomeraten, cokesfabrieken, glas- en cementnijverheid (3,59-2,858) . 8.120.000	+ 5.943.840
Overige verwerkende industrieën (2,87-2,858) . 5.263.000	+ 63.156
	- 5.276.414

toename van de export:

$$X^{76} - X^{68} = 560.952.000 - 151.548.000 = 409.404.000 \quad (100\%)$$

te wijten aan groei wereldhandel:

$$r \cdot X^{68} - X^{68} = 2,858 \times 151.548.000 - 151.548.000 = 281.576.184 \quad (69\%)$$

te wijten aan goederensamenstelling:

$$\sum_i (r_i^w - r_w) \cdot X^{68} = - 5.276.414 \quad (-1,3\%)$$

Constant Market Share analyse van Waalse export (1968-1976) in '000 BF

Groeicoëfficiënt wereldexport (r) 2,858

Groeicoëfficiënt export van Wallonië 2,64

Toename van de export te wijten aan goederensamenstelling	
$\sum_i (r_i - r) X_i^o$	$\sum (r_i - r) X_i^o$
Steenkoolmijnen en hun elektrische centrales (3,7-2,858) . 217.000	+ 182.714
Graverijen, groeven, aanverwante industrie en exploitatie van terrils (2,07-2,858) . 1.497.000	- 1.179.636
Voedingsmiddelenindustrie (2,55-2,858) . 2.995.000	- 922.000
Tabaksnijverheid (2,34-2,858) . 22.000	- 11.396
Drankbereiding (2,13-2,858) . 405.000	- 294.840
Textielindustrie (2,31-2,858) . 5.581.000	- 3.058.388
Kleding- en confectienijverheid (incl. bontwerk) (3,4-2,858) . 362.000	+ 196.204
Schoenen, handschoenen en andere lederprodukten (2,77-2,858) . 25.000	- 2.200
Hout- en meubelnijverheid (3,26-2,858) . 388.000	+ 155.976
Papiernijverheid en drukkerijen (2,40-2,858) . 3.215.000	- 1.472.470
Metaalverwerkende nijverheid en scheepsbouw (3,13-2,858) . 19.381.000	+ 5.271.632
Non-ferro metalen (1,62-2,858) . 3.322.000	- 4.112.636
IJzer- en staalnijverheid (3,00-2,858) . 33.110.000	+ 4.701.620
Rubber en chemische nijverheid (2,92-2,858) . 4.987.000	+ 309.194
Klei- en ceramieknijverheid, petroleumraffinaderijen, fabrieken van steenkoolagglomeraten, cokesfabrieken, glas- en cementnijverheid (3,59-2,858) . 6.679.000	+ 4.889.028
Overige verwerkende industrieën (2,87-2,858) . 1.631.000	+ 19.572
	<hr/>
	+ 4.671.914

toename van de export:

$$X^{76} - X^{68} = 221.159.000 - 83.767.000 = 137.392.000 \quad (100\%)$$

te wijten aan groei wereldhandel:

$$r \cdot X^{68} - X^{68} = 2,858 \times 83.767.000 - 83.767.000 = 155.639.086 \quad (113,3\%)$$

te wijten aan goederensamenstelling:

$$\sum_i (r_i - r) \cdot X^{68} = + 4.671.914 \quad (3,4\%)$$